

Про основні зміни в законодавчих актах України

Харків 2021

Особливості Державного бюджету на 2021 рік

30 грудня 2020 року на офіційному сайті газети «Голос України» опубліковано Закон України від 15.12.2020 № 1082-ІХ «Про Державний бюджет України на 2021 рік»

Основні показники, які передбачає бюджет 2021 року

Дохідна частина

Доходи Держбюджету	Доходи загального фонду Держбюджету	Доходи спеціального фонду Держбюджету
1.084.034.307,3 тис. грн.	959.854.312,4 тис. грн.	124.179.994,9 тис.грн.

Видаткова частина

Витрати Держбюджету	Видатки загального спеціального фонду Держбюджету	Видатки спеціального фонду Держбюджету
1.320.152,623,2 тис. грн.	1.183.857.335,7 тис. грн.	136.295.287,5 тис.грн.

Граничний обсяг дефіциту Державного бюджету – 246,6 млрд.грн.

Макроекономічні показники

- Зростання ВВП на рівні 4,6%
- Інфляція 7,3%
- Курс долара – 29,1 грн./долар
- Відношення держборгу до ВВП – 64,6%

Соціальні стандарти і гарантії

Відповідно ст. 8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» мінімальна заробітна плата на 2021 рік встановлена в розмірі з 1 січня - **6000 грн.**, з 1 грудня – **6500 грн.**, у погодинному розмірі 1 січня – **36,11 грн.**, з 1 грудня – **39,12 грн.**, що на 13,2% більше у порівнянні з 2019 роком.

Розмір зарплати працівника за повністю виконану місячну (годинну) норму праці не може бути нижчим від розміру мінімальної зарплати, тобто не менше ніж 6000 грн. або 36,11 грн. (січень-листопад) та 6500 грн. або 39,12 грн. (грудень), відповідно до ч. 1 ст. 31 Закону України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р № 108/95-ВР. У разі, коли працівникові, який виконав місячну (годинну) норму праці, нарахована заробітна плата менш за законодавчо встановлених розмірів мінімальної заробітної плати, необхідно провадити доплату до рівня.

Відповідно до ст. 96 КЗпП мінімальний посадовий оклад (тарифна ставка) встановлюється у розмірі, не меншому за прожитковий мінімум, встановлений для працездатних осіб на 1 січня календарного року.

Отже, у 2021 році посадовий оклад (тарифна ставка) не може бути нижче за 2 270 грн. Якщо штатний розпис роботодавця містить менші показники, потрібно привести його у відповідність до чинних стандартів. Нагадаємо, що йдеться про мінімальний

розмір посадового окладу (тарифної ставки). Складаючи тарифну сітку, слід урахувати міжпосадові (міжкваліфікаційні) співвідношення розмірів посадових окладів (тарифних ставок) і тарифних коефіцієнтів відповідно до кваліфікаційних характеристик професій (посад).

Зверніть увагу, що Генеральною та галузевими угодами може передбачатися більший розмір мінімального розміру посадового окладу (зазвичай у відсотках до ПМ).

Ст.7 Закону України «Про Державний бюджет на 2021 рік» встановлено **розміри прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць у 2021 році:**

	Прожитковий мінімум (грн.)				
	загальний показник	для дітей у віці до 6 років	для дітей у віці від 6 до 18 років	для працездатних осіб	для осіб, які втратили працездатність
с 01 січня	2189	1921	2395	2270	1769
с 01 липня	2294	2013	2510	2379	1854
с 01 грудня	2393	2100	2618	2481	1934

Довідково: За даними Міністерства соціальної політики України фактичний розмір прожиткового мінімуму у цінах грудня 2020 року у **розрахунку на місяць на одну особу становив:**

- з урахуванням суми податку на доходи фізичних осіб та військового збору – **4546,14 грн.** (без урахування платежів – 3967,89 грн.);
- для дітей віком до 6 років – 3714,72 грн.;
- для дітей віком від 6 до 18 років – 4560,99 грн.;
- для працездатних осіб з урахуванням суми обов’язкових платежів відповідно до чинного законодавства – **5112,73 грн.** (без урахування платежів -4115,75 грн.);
- для осіб, які втратили працездатність – 3370,19 гривень.

Таким чином, законодавчо встановлений на грудень 2020 року (**2189 грн.**) прожитковий мінімум занижено у 2,1 рази порівняно з його фактичним розміром або на **2357 грн.**, а для працездатної особи (**2270 грн.**) — у 2,2 рази або на 2843 гривень.

За розрахунками фахівців ОПХО фактичний розмір прожиткового мінімуму у **цінах грудня 2020 року** у розрахунку на місяць на одну особу становив :

- для дітей віком до 6 років – 4989 грн.,
- для дітей віком від 6 до 18 років – 5847грн.,
- для працездатних осіб – 5650грн. (з урахуванням суми обов’язкових платежів – 7984 грн.),
- для осіб, які втратили працездатність – 4988 грн.

Норма тривалості робочого часу в Україні в 2021 році

Відповідно до ст.50 Кодексу законів про працю нормальна тривалість робочого часу не може перевищувати 40 годин на тиждень. Тобто ця норма є максимальною і не може бути збільшена ні колективними, ні трудовими договорами.

При цьому, законодавством не встановлено єдиної норми тривалості робочого часу на рік. Ця норма може бути різною залежно від того, який робочий тиждень встановлено на підприємстві (п’ятиденний чи шестиденний), яка тривалість щоденної роботи, коли

встановлено вихідні дні, а тому на підприємствах, в установах і організаціях норма тривалості робочого часу на рік визначається самостійно з дотриманням вимог статей 50 — 53, 67 і 73 КЗпП.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України в своєму листі від **12.08.2020 № 3501-06/219** «Про розрахунок норми тривалості робочого часу на 2021 рік» визначило, що у 2020 році кількість робочих днів – 250, святкових – 11, робота в які не проводиться – 104 (всього 365) та навело приклад розрахунку щомісячної норми тривалості робочого часу залежно від тривалості робочого тижня. Так, при 40-годинному робочому тижні норма тривалості робочого часу складає 1994 год., при 39-годинному – 1950,0 год. і так далі. Виходячи з норм ст. 51 КЗпП скорочена тривалість робочого часу встановлюється для:

- працівників у віці від 16 до 18 років - 36 годин на тиждень;
- осіб у віці від 15 до 16 років - 24 години на тиждень;
- учнів у віці від 14 до 15 років (які працюють в період канікул) - 24 години на тиждень;
- працівників з шкідливими умовами праці - не більше 36 годин на тиждень;
- окремих категорій працівників (вчителі, лікарі і т.д.)

За рахунок власних коштів скорочена тривалість робочого часу може встановлюватися для жінок, які мають дітей до 14 років або дитину з інвалідністю.

Режим роботи узгоджують з виборним профспілковим органом підприємства, установи, організації з дотриманням установленої тривалості робочого тижня (ст. 50 і 51 КЗпП України).

ВАЖЛИВО. Трудове законодавство в період пандемії COVID-19 зазнало досить ґрунтовної трансформації, трудові правовідносини однозначно не будуть такими, як раніше. «Першою ластівкою» в процесі трансформації трудового законодавства став Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» №530-IX від 17.03.2020 р., яким було запроваджено норму, відповідно до якої строк відпустки без збереження заробітної плати на період карантину не зараховується у загальний строк такої відпустки (15 календарних днів на рік). Також вказаним Законом було зроблено перший крок в регулюванні дистанційної роботи в сучасному розумінні — прикінцевими положеннями Закону було передбачено, що на період карантину та обмежувальних заходів роботодавця може доручити працівникові виконувати протягом певного періоду роботу, визначену трудовим договором, вдома, а також надавати працівнику за його згодою відпустку.

Також Верховною Радою було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» №540-IX від 30.03.2020 р., який більш детально врегулював сучасні підходи до правовідносин між роботодавцями та працівниками. Однією із найбільш принципових змін стало законодавче врегулювання гнучкого режиму робочого часу та введення поняття дистанційної роботи.

На сьогодні, відповідно до ст. 60 Кодексу законів про працю України (далі — КЗпП України), за погодженням між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом для працівника може встановлюватися гнучкий режим робочого часу на визначений строк або безстроково як при прийнятті на роботу, так і згодом. Гнучкий режим робочого часу дозволяє встановлення режиму роботи, що є відмінним від визначеного правилами внутрішнього трудового розпорядку,

за умови дотримання встановленої денної, тижневої чи на певний обліковий період (два тижні, місяць тощо).

Застосування гнучкого режиму робочого часу не тягне за собою змін у нормуванні, оплаті праці та не впливає на обсяг трудових прав працівників.

Дистанційна (надомна) робота — це форма організації праці, коли робота виконується працівником за місцем його проживання чи в іншому місці за його вибором, у т. ч. за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, але поза приміщенням роботодавця. При цьому працівник розподіляє робочий час на свій розсуд, на нього не поширюються правила внутрішнього трудового розпорядку, якщо інше не передбачено у трудовому договорі. Однак загальна тривалість робочого часу не може перевищувати норм, встановлених КЗпП України.

Виконання дистанційної (надомної) роботи не тягне за собою будь-яких обмежень обсягу трудових прав працівників, при цьому якщо працівник і роботодавець письмово не домовились про інше, дистанційна (надомна) робота передбачає оплату праці в повному обсязі та в строки, визначені діючим трудовим договором.

Таким чином, законодавцем було врегульовано досить сучасну форму праці та запропоновано роботодавцям ще одну альтернативу врегулювання трудових правовідносин у ситуаціях, коли фізична присутність працівника на робочому місці через об'єктивні обставини вбачається неможливою або недоцільною.

Ще однією з принципових змін можна назвати викладення поняття трудового договору в новій редакції. Так, відповідно до ст. 21 КЗпП України, трудовий договір є угодою між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін.

Порівняно з попередньою редакцією, з тексту статті було вилучено таку характеристику трудового договору і, відповідно, трудових правовідносин, як необхідність підлягання внутрішньому трудовому розпорядку. У зв'язку з цим в юридичній спільноті обґрунтовано відзначають, що таке формулювання в подальшому впливатиме на встановлення в ході перевірки органами Державної служби України з питань праці (та в подальшому в суді) факту перебування особи в трудових правовідносинах з підприємством, оскільки з норми фактично прибрали одну з характеристик, яка розрізняє трудові та цивільно-правові відносини.

Оподаткування

Податкова соціальна пільга (ПСП)

Податкова соціальна пільга - це сума, на яку зменшується місячний оподатковуваний дохід платника податку, одержаний як заробітна плата у одного роботодавця.

ПСП застосовується до доходу (у вигляді зарплати), нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця, якщо розмір даного доходу не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи станом на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленої до найближчих 10 грн. (Пп. 169.4.1 ПКУ). Отже, граничний дохід для застосування податкової соціальної пільги у 2021 року складе: 2270 грн. x 1,4 = 3180 грн.

Розмір загальної податкової соціальної пільги на 2021 рік дорівнює 50% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (з розрахунку на місяць), встановленого законом на 1 січня звітного податкового року (пп. 169.1.1 ПКУ): 2270 грн. x 50% = 1135 грн.

Неоподатковуваний розмір нецільової благодійної допомоги, у т.ч. матеріальної, що надається роботодавцем 3180 грн. (пп. 170.7.3 ПКУ).

Неоподатковуваний розмір стипендії (включаючи суму її індексації) – 3180 грн. (пп. 165.1.26 ПКУ).

Сума виплат або відшкодувань (крім заробітної плати чи інших виплат та відшкодувань за цивільно-правовими договорами), що здійснюються за рішенням профспілки, його об'єднання і / або організації профспілки на користь члена такої профспілки протягом року складає 3180 грн. сукупно в рамках граничного розміру доходу, визначеного абз. 1 пп. 169.4.1 ПКУ та не обкладається ПДФО (пп. 165.1.47 ПКУ).

ПДФО 2021: незмінні ставки

Вид доходу, що оподатковується	Ставка ПДФО	Стаття ПКУ
Основна ставка податку. Застосовується до зарплати, лікарняних, виплат за договорами ЦПХ	18%	п. 167.1
Чистий оподатковуваний дохід фізичних осіб-підприємців, що перебувають на загальній системі оподаткування (різниця між їх доходами та витратами)	18%	ст.177
Доходи від здавання майна в оренду/лізинг	18%	п. 170.1
Проценти на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок (крім зарплатних), на вклад (депозит) у кредитних спілках	18%	пп. 167.5.1, пп. 14.1.268
Дивіденди, що виплачуються неплатниками податку на прибуток	9%	пп. 167.5.4
Дивіденди, що виплачуються платниками податку на прибуток	5%	пп. 167.5.2
Спадщина та подарунки від осіб, які не є членами сім'ї першого і другого ступенів споріднення.	5%	пп.174.2.2 п. 174.6
Матеріальна допомога на поховання, яка надається профспілковою організацією, у будь-якому розмірі при обов'язковій наявності копії свідоцтва про смерть	0%	пп.165.1.22
Вартість орденів, медалей, знаків, кубків, дипломів, грамот, квітів, якими відзначаються працівники, інші категорії громадян та/або переможці змагань, конкурсів	0%	пп.165.1.38
Подарунки, а також призи переможцям та призерам	0%	пп.165.1.39

спортивних змагань, якщо їх вартість не перевищує 25 відсотків мінімальної заробітної плати (1500 грн.), встановленої на 1 січня податкового року, за винятком грошових виплат у будь якій сумі. Важливо! ДФС у своїх роз'ясненнях наголошує – якщо сума подарунку перевищує цей показник, то вся сума подарунку оподатковується ПДФО ВЗ із застосуванням коефіцієнту	18% 1,5%	
Вартість путівок на відпочинок, оздоровлення та лікування, в тому числі на реабілітацію інвалідів, на території України платника податку та/або його дітей віком до 18 років, які надаються йому безоплатно або із знижкою професійною спілкою, до якої зараховуються профспілкові внески платника податку-члена такої профспілки	0%	пп.165.1.35
Опосередкована вартість святкового вечора, організованого для всіх членів профспілки(культурно-масова робота), визначена як усереднена вартість	0%	ст. 167
Спадщина та подарунки від членів сім'ї першого і другого ступенів споріднення, а це: <ul style="list-style-type: none"> • чоловік або дружина, діти такої фізичної особи, у тому числі усиновлені (перший ступінь); • рідні брати та сестри, баба та дід, онуки (другий ступінь). 	0%	пп. 174.2.1 п. 174.6

Максимальна і мінімальна база нарахування ЄСВ

З 01.01.2021 року максимальна величина бази нарахування ЄСВ складе 15 розмірів мінімальної зарплати (п. 4 ч. 1 ст. 1, ч. 3 ст. 7 Закону № 2464).

Максимальна база нарахування ЄСВ – з 1 січня - 90000 грн.(6000 грн. x 15)
з 1 грудня - 97500 грн.(6500 грн. x15)

Мінімальний страховий внесок - з 1 січня - 1320 грн. (6000 грн. x 22%)
з 1 грудня -1430 грн. (6500 грн. x 22%).

Неоподатковуваний розмір добових

Добові для відряджень по Україні встановлені в розмірі не більше 0,1 розміру мінімальної заробітної плати, визначеної станом на 1 січня податкового року, за кожний день відрядження - в 2021 році - 600 грн. на добу (пп. «а» пп. 170.9.1 ПКУ). Добові витрати не обкладаються ПДФО та ВЗ.

З 2017 року добові для закордонних відряджень встановлено в розмірі не більше 80 євро за кожен календарний день такого відрядження за офіційним обмінним курсом гривні до євро, установленим Національним банком.

Мінімальне та максимальне обмеження розміру лікарняних і декретних

З 1 жовтня 2018 року застосовується Порядок фінансування страхувальників для надання матеріального забезпечення застрахованим особам у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та окремих виплат потерпілим на виробництві за рахунок коштів Фонду соціального страхування України, затверджений Постановою Правління ФСС від 19.07.2018 № 12. Порядок визначає механізм та умови фінансування страхувальників для надання за рахунок коштів ФСС:

1) матеріального забезпечення у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності застрахованим особам, передбаченого ст. 20 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 р. № 1105-XIV (далі – Закон № 1105) за такими видами:

- допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною);
- допомога по вагітності та пологах;
- допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві).

2) виплат потерпілим на виробництві, передбачених абзацом 4 ч. 3 ст. 42 Закону № 1105, за такими видами:

- допомога по тимчасовій непрацездатності, яка настала внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання;
- виплата при тимчасовому переведенні потерпілого на легшу, нижчеоплачувану роботу;
- відшкодування вартості поховання потерпілого та пов'язаних з цим ритуальних послуг.

Сума допомоги по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною чи хворим членом сім'ї) і допомоги по вагітності та пологах у розрахунку на місяць не повинна перевищувати розміру максимальної величини бази нарахування ЄСВ (ч. 3 ст. 24, ч. 2 ст. 26 Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 23.09.1999 р. № 1105-XIV, далі – Закон № 1105). У 2021 році ця сума становитиме:

- із 1 січня по 30 листопада – 90000 грн. (6000 грн. x 15);
- із 1 по 31 грудня – 97500 грн. (6500 грн. x 15).

Крім того, згідно із ч. 2 ст. 26 Закону № 1105, сума допомоги по вагітності та пологах не може бути меншою за розмір допомоги, обчислений із мінімальної зарплати, установленої на час настання страхового випадку: з 1 січня 2021 р. – 6000 грн., із 1 грудня – 6500 грн.

Також треба враховувати вимоги ч. 4 ст. 19 Закону № 1105, яка передбачає, якщо протягом 12-ти місяців перед настанням страхового випадку, за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, застрахована особа має страховий стаж менше ніж 6 місяців, тоді суму:

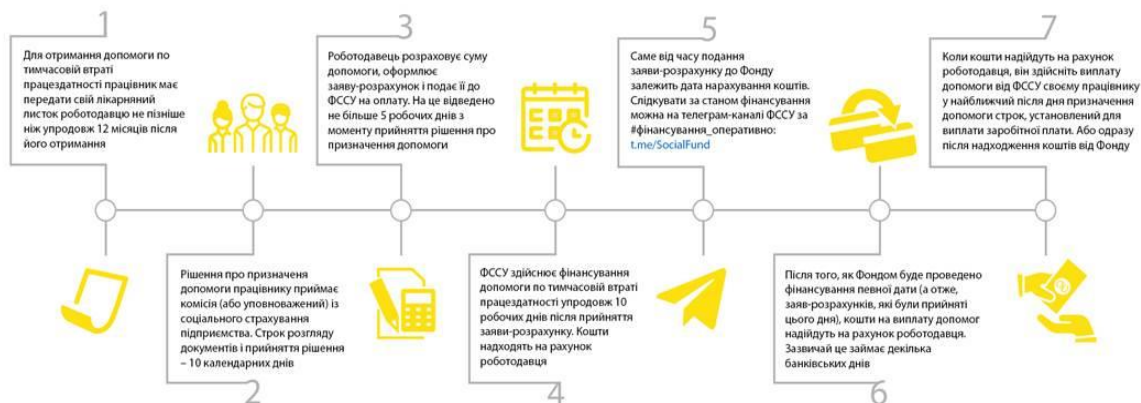
1) лікарняних визначають виходячи з нарахованої зарплати, з якої сплачують ЄСВ, але не більше за розмір допомоги, обчислений із мінімальної зарплати, установленої на час настання страхового випадку, тобто з 1 січня 2021 р. – 6000 грн., із 1 грудня 2021 р. – 6500 грн.;

2) декретних – виходячи з нарахованої зарплати, з якої сплачують ЄСВ, але не більше за розмір допомоги, обчислений із двократного розміру мінімальної зарплати, установленої на час настання страхового випадку (з 1 січня 2021 р. – 12000 грн., із 1 грудня – 13 000 грн.) та не менше за розмір допомоги, обчислений із мінімальної зарплати, установленої на час настання страхового випадку (з 1 січня 2021 р. – 6000 грн., із 1 грудня – 6500 грн.).

ЕТАПИ ФІНАНСУВАННЯ ДОПОМОГИ ЗА ЛІКАРНЯНИМИ ЛИСТКАМИ

ФОНД СОЦІАЛЬНОГО
СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ

Допомога по тимчасовій втраті працездатності фінансується Фондом соціального страхування України для всіх працюючих у разі хвороби, травми, потреби догляду за хворими дітьми і родичами. Її розмір залежить від тривалості страхового стажу застрахованої особи та складає від 50% до 100% середнього доходу.

У 2021 році розміри деяких видів державної допомоги становитимуть:

	2021 рік		
	з січня	з липня	з грудня
Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами (надається не менше як 25% прожиткового мінімуму для працездатних осіб)			
	567,50	594,75	620,25
Допомога при народженні дитини (державна допомога, що виплачується при народженні дитини, не підвищується, вона залишається такою, якою була на 1 січня 2020 року. Дана сума виплачується протягом 3-х років. Це єдиний розмір допомоги на першу, другу і наступну дитину. Дана сума не залежить від кількості дітей в сім'ї.)			
	41 280		
одноразова виплата:	10 320		
щомісячна виплата: (виплачується протягом 36 місяців рівними частинами щомісячно)		860	
Допомога на дітей одиницям матерям			

<i>надається у розмірі, що дорівнює різниці між 100 % ПМ для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців</i>			
на дітей віком: <i>(максимальний)</i>	з січня	з липня	з грудня
до 6 років	1921,00	2013,00	2100,00
від 6 до 18 років	2395,00	2510,00	2618,00
від 18 до 23 років	2270,00	2379,00	2481,00
Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування <i>надається у розмірі, що дорівнює різниці між 2,5(3,5) прожиткових мінімумами для дитини відповідного віку та розміром призначених пенсій, аліментів, стипендії, державної допомоги</i>			
на дітей віком:	з січня	з липня	з грудня
до 6 років(2,5ПМ) (3,5 ПМ) для дітей з інвалідністю	4802,50 6723,50	5032,50 7045,50	5250,00 7350,00
від 6 до 18 років(2,5ПМ) (3,5ПМ) для дітей з інвалідністю	5987,50 8382,50	6275,00 8785,00	6545,00 9163,00
Допомога особі, яка доглядає за хворою дитиною			
надається у розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність	1769,00	1854,00	1934,00
Тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів			
<i>Тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів призначається дитині віком до 18 років. Аліменти від держави надаються в розмірі, що дорівнює різницю між 50% ПМ для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні 6 місяців, Таким чином, максимальна сума грошової допомоги дитині, якщо батько (мати) не платить аліменти, в 2021 році становитимуть:</i>			
на дітей віком <i>(максимальний)</i>	з січня	з липня	з грудня
до 6 років	960,50	1006,50	1050,00
від 6 до 18 років	1197,50	1255,00	1309,00

Щомісячна грошова допомога особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу			
прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць	2189,00	2294,00	2393,00

Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям

Статтею 9 Закону встановлено, що у 2021 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення становить: **для працездатних осіб – 35 відсотків, для дітей:– 130 відсотків; для осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю – 100 відсотків відповідного прожиткового мінімуму.**

З огляду на зазначене, рівні забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги малозабезпеченим сім'ям у 2021 році становитимуть:

	з січня	з липня	з грудня
для працездатних осіб(25 % ПМ)	794,50	832,65	868,35
для осіб, які втратили працездатність (100%)	1769,00	1854,00	1934,00
130% для дітей віком			
до 6 років	2497,30	2616,90	2730,00
від 6 до 18 років	3113,50	3263,00	3403,40
від 18 до 23 років (за умови навчання)	2951,00	3092,70	3225,30

Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю

Державна соціальна допомога	з січня	з липня	з грудня
особам з інвалідністю з дитинства I групи підгрупи А з надбавкою на догляд	4830,80	5062,80	5280,80
інвалідам з дитинства I групи підгрупи Б з надбавкою на догляд	3538,00	3708,00	3868,00
особам з інвалідністю з дитинства II групи, самотнім особам з інвалідністю з дитинства II групи, які за висновком медико-соціальної експертної комісії потребують постійного	1769,00 2741,95	1854,00 2873,70	1934,00 2997,70

стороннього догляду з надбавкою на догляд			
особам з інвалідністю з дитинства III групи, одиноким особам з інвалідністю з дитинства III групи, які за висновком медико-соціальної експертної комісії потребують постійного стороннього догляду з надбавкою на догляд	1769,00 2388,15	1857,00 2502,90	1934,00 2610,90
на дітей з інвалідністю віком до 18 років	1769,00	1854,00	1934,00
на дітей з інвалідністю підгрупи А віком до 6 років з надбавкою на догляд	4119,80	4317,30	4503,80
на дітей з інвалідністю віком до 6 років з надбавкою на догляд	2198,80	2304,30	2403,80
на дітей з інвалідністю підгрупи А віком від 6 до 18 років з надбавкою на догляд	4830,80	5062,80	5280,80
на дітей з інвалідністю віком від 6 до 18 років з надбавкою на догляд	2435,80	2552,80	2662,80
на дітей з інвалідністю віком до 18 років, захворювання яких пов'язане з Чорнобильською катастрофою	1857,45	1946,70	2030,70
на дітей з інвалідністю підгрупи А, захворювання пов'язане з катастрофою на ЧАЕС, до 6 років з надбавкою на догляд	4738,95	4966,20	5180,70
на дітей з інвалідністю, пов'язане з катастрофою на ЧАЕС, віком до 6 років з надбавкою на догляд	2817,95	2953,20	3080,70
на дітей з інвалідністю підгрупи А, захворювання пов'язане з Чорнобильською катастрофою, віком від 6 до 18 років з надбавкою на догляд	5499,95	5711,70	5957,70
на дітей з інвалідністю, захворювання пов'язане з катастрофою на ЧАЕС, віком від 6 до 18 років з надбавкою на догляд	3054,95	3201,70	3339,70

● Постановою Правління Фонду соціального страхування України № 3 від 29.01.2021р. затверджено граничні розміри витрат на відшкодування вартості одного ліжко-дня лікування в реабілітаційному відділенні санаторно-курортного закладу для застрахованої особи або члена її сім'ї (дитини у супроводі одного із застрахованих батьків або застрахованої особи, яка їх замінює (опікуна, піклувальника):

- для застрахованої особи – 679 грн.4
- для застрахованої особи, що є особою з інвалідністю – 566 грн.;
- для супроводжуючої особи – 475 грн.

● Постановою Правління Фонду соціального страхування України № 4 від 29.01.2021р. затверджено розміри витрат для відшкодування вартості одного ліжко-дня санаторно-курортного лікування потерпілого та перебування супроводжуючої особи санаторно-курортним закладам за вибором потерпілих внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання:

- для потерпілого з наслідками травм, захворюваннями хребта та спинного мозку 658 грн.;
- для потерпілого – 6341 грн.;
- для супроводжуючої особи потерпілого з наслідками травм, захворюваннями хребта та спинного мозку – 503 грн.;
- для супроводжуючої особи потерпілого – 532 грн.

Сума допомоги по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною або хворим членом сім'ї) та допомоги по вагітності та пологах з розрахунку на місяць не повинна перевищувати розміру максимальної величини бази нарахування ЄСВ (ч. 2 ст. 24, ч. 2 ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 р № 1105-XIV, далі - Закон № 1105).

Виплати по безробіттю

Розмір виплати допомоги по безробіттю залежить від страхового стажу, підстави припинення трудових відносин і розміру заробітної плати, отримуваної громадянином перед звільненням.

З 1 січня 2021 року мінімальний розмір допомоги по безробіттю для застрахованих осіб залишається на рівні 2020 року - в сумі 1800 грн. для застрахованих осіб, для незастрахованих осіб в розмірі 1000 грн.(постанови правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття від 31.01.2020 №211 та від 08.04.2020 №217). Постановою правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття від 31.01.2020 №211 з 1 березня 2020 року цей розмір допомоги буде підвищено до 1800 грн. для застрахованих осіб, до 650 грн. - для незастрахованих осіб.

Максимальний розмір допомоги по безробіттю не може перевищувати чотирикратного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (абз.2 ч.5 ст.23 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 №1533-III). –

Отже, в 2021 році його максимальний розмір складе:

- з 01.01.2021 - 9080 грн. (2270 грн. x 4).;
- з 01.07.2021 - 9516 грн. (2379 грн. x 4);
- з 01.12.2021 - 9924 грн. (2481 грн. x 4).

Загальна тривалість виплати зазначеної допомоги не може перевищувати 360 календарних днів протягом двох років, а для осіб передпенсійного віку (за 2 роки до

настання права на пенсію) тривалість виплати допомоги по безробіттю не може перевищувати 720 календарних днів.

Молоді люди, які закінчили загальноосвітню школу, професійно-технічний або вищий навчальний заклад, звільнилися зі строкової служби та шукають роботу вперше, а також внутрішньо переміщені особи, які не можуть підтвердити періоди своєї зайнятості, можуть отримувати допомогу не більше 180 календарних днів.

Пільги та субсидії на комунальні послуги

Надання субсидії з оплати житлово-комунальних послуг регулюється Положенням про порядок призначення житлових субсидій, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива» від 21.10.1995р. № 848 (зі змінами).

Для призначення житлової субсидії подаються документи:

- заява про призначення та надання житлової субсидії у грошовій формі;
- декларація про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії, за формами, встановленими Міністерством соціальної політики.

З 1 жовтня 2019 року Урядом впроваджено механізм монетизації пільг та субсидій на оплату житлово-комунальних послуг. Одночасно функціонуватиме дві системи надання послуг у грошовій формі: готівкова та безготівкова.

Монетизовані у готівковій формі пільги та субсидії виплачуються за бажанням пільговиків (субсидіантів), які подали відповідні заяви до органів соцзахисту на виплату допомоги у готівковій формі.

Виконавці комунальних послуг подають підрозділам з питань соціального захисту населення інформацію про суму простроченої понад місяць заборгованості з оплати послуг.

У разі отримання інформації про наявність заборгованості, пільговики (субсидіанти), які отримують допомогу в готівковій формі, переводяться на безготівкову.

У випадку безготівкової форми компенсації пільг та субсидій, перерахування коштів надавачам послуг здійснюється безпосередньо «Ощадбанком», без участі одержувача допомоги, у наступній послідовності:

- постачання теплової енергії;
- постачання та розподіл природного газу або постачання та розподіл електричної енергії за наявності відповідного виду індивідуального опалення;
- постачання гарячої води;
- централізоване водопостачання;
- централізоване водовідведення;
- постачання та розподіл електричної енергії;
- постачання та розподіл природного газу;
- поводження з побутовими відходами;
- послуги з управління багатоквартирним будинком;
- внески за встановлення, обслуговування та заміну вузлів комерційного обліку.

Орган соцзахисту надає необхідну інформацію «Ощадбанку», який автоматично створює обліковий запис одержувача допомоги, де банк веде облік перерахованих сум та інформує одержувача через смс-повідомлення про розмір перерахованої допомоги. Таким чином, «Ощадбанк» здійснює перерахунок коштів не за пропорційним принципом (коли за кожну послугу проводився розрахунок у рівних відсотках від суми пільги), а за

пріоритетним принципом – коли спочатку проводиться оплата за тепло, газ, електроенергію тощо.

Якщо сума допомоги достатня, то сплата за відповідні послуги здійснюється на 100%.

Якщо суми допомоги недостатньо, то сплачено буде лише за ті послуги, на які вистачить коштів.

А послуги, за які потрібно доплатити, «Ощадбанк» надішле в СМС (із розмірами доплати за кожним видом послуги), які одержувач допомоги повинен сплатити самостійно!

Звертаємо вашу увагу на те, що з листопада 2019 року у рахунках за комунальні послуги вказується повна сума за спожиті послуги, без відображення розміру субсидії або пільги.

Дізнатися про надходження сум допомоги можливо в особистому кабінеті на офіційному сайті «Ощадбанку», а також залишок суми, яку треба сплатити у разі якщо допомога від держави не повністю компенсує суми нараховані за відповідні комунальні послуги.

У грудні 2020 року Урядом було прийнято кілька рішень щодо спрощення порядку надання житлових субсидій на оплату житлово-комунальних послуг, зокрема:

- надано можливість отримувати субсидію домогосподарствам, в складі яких є особи, що офіційно працюють за кордоном в країнах, з якими Україна не уклала договорів про соціальне забезпечення, або які знаходяться за кордоном в період догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку;

- надано право на отримання житлової субсидії на загальних підставах особам, які набули право власності на житло протягом 12 місяців перед зверненням за призначенням субсидії, зокрема, шляхом успадкування, і особам, які не мають доходів і за законом звільнені від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (до того житлова субсидія їм могла призначатися тільки за рішенням комісії);

- при встановленні права осіб на отримання житлової субсидії облік перевищення граничної величини буде відбуватися не за показниками опалювальної площі житлового приміщення, а його загальної площі, - це дозволить автоматизувати процес отримання даних з Державного реєстру прав на нерухоме майно, оскільки в базах даних державних органів влади немає інформації про розміри опалювальної площі приміщень;

- розширено перелік каналів інформаційної взаємодії між АТ "Ощадбанк" і одержувачами пільг і житлових субсидій шляхом використання месенджерів. Ще одним рішенням Уряду було врегульовано питання призначення житлових субсидій в частині спрощення оформлення субсидії для осіб, які отримують допомогу по частковому безробіттю у зв'язку із введенням карантину.

З 1 січня 2021 р. заяви про призначення та надання житлової субсидії приймаються від громадян структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних держадміністрацій лише у разі надіслання їх поштою або в електронній формі (через офіційний веб-сайт Мінсоцполітики (<https://subsidi.mfsp.gov.ua>), інтегровані з ним інформаційні системи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування або електронного сервісу «Дія» (е-сервіс державних послуг)) з накладенням кваліфікованого електронного підпису.

У сільській місцевості заяви громадян з необхідними документами для призначення житлових субсидій приймаються уповноваженими особами, визначеними виконавчими комітетами селищних і сільських рад, а у разі утворення об'єднаної територіальної громади – уповноваженими особами, що визначені виконавчими органами ради об'єднаної територіальної громади та передаються відповідним органам соціального

захисту населення. Також документи приймаються посадовими особами центру надання адміністративних послуг, які передають їх протягом трьох робочих днів з дати їх надходження відповідному структурному підрозділу з питань соціального захисту населення.

У разі отримання надісланих з використанням засобів телекомунікаційних систем заяви та декларації, в яких відсутній кваліфікований електронний підпис, житлова субсидія призначається лише після підписання заявником зазначених документів у паперовій формі протягом місяця з дня подання заяви та декларації в електронній формі.

За рішенням комісії надання раніше призначеної житлової субсидії припиняється за поданням структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, управителів, об'єднання, виконавців комунальних послуг у разі, коли:

- домогосподарству припинено надання житлово-комунальної послуги (послуг) внаслідок того, що:

- громадянин має заборгованість за житлово-комунальні послуги;
- громадянин не виконує зобов'язання за договором про реструктуризацію заборгованості з оплати житлово-комунальних послуг;

- у заяві та/або декларації громадянин зазначив недостовірні дані, що вплинуло на встановлення права на житлову субсидію або визначення її розміру на суму, яка перевищує 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян на день призначення житлової субсидії;

- громадянин не повідомив структурному підрозділу з питань соціального захисту населення про обставини, зазначені у пункті 90 цього Положення, протягом 30 календарних днів з дня їх виникнення.

Пенсійне забезпечення

Умови виходу на пенсію у 2021 р. :

Пенсія за віком призначається при наявності двох умов: досягнення встановленого законом віку та наявності необхідного страхового стажу.

Для виходу на пенсію у 2021 році після досягнення віку чоловіками 60 років та жінками 59 років 6 місяців (з 1 квітня 2021 року – 60 років) потрібно мати страховий стаж не менше 28 років.

Якщо у особи на час досягнення пенсійного віку немає необхідного страхового стажу, вона зможе вийти на пенсію за віком пізніше, після досягнення 63 або 65 років.

Зокрема, при наявності на момент досягнення зазначеного пенсійного віку чоловіком 60 років чи жінкою 59 років 6 місяців (з 1 квітня 2021 року – 60 років) страхового стажу від 18 до 28 років, особа матиме право на призначення пенсії за віком після досягнення 63-річного віку.

При наявності у особи страхового стажу від 15 до 18 років, правом на призначення пенсії за віком вона скористається лише після досягнення 65-річного віку (частини перша-третья статті 26 Закону №1058).

Тривалість страхового стажу, який дає право на призначення пенсії за віком, визначається на дату досягнення особою пенсійного віку. Тому, у разі відсутності необхідного стажу на дату досягнення пенсійного віку (зокрема, 60 років), особа може його допрацювати і звернутися за призначенням пенсії (або призначити пенсію у 63 чи 65 років).

При незначній недостатності необхідного страхового стажу для призначення пенсії, можна скористатися можливістю сплатити за договором про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування одноразової суми

єдиного внеску за попередній період (починаючи з 1 січня 2004 року), протягом якого особа не підлягала загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, тобто коли вона не працювала та за який не сплачувався єдиний внесок. При цьому, сума внеску, який має бути сплачено, не може бути меншою ніж мінімальний внесок на момент укладення зазначеного договору, помножений на коефіцієнт 2 (ч. 5 статті 10 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464).

Виходячи із мінімального розміру єдиного внеску, який передбачається до сплати у 2021 році, мінімальний розмір внеску за 1 місяць страхового стажу за договором про добровільну участь становитиме: з 1 січня - **2 640 грн.**, з 1 грудня – **2 860 грн.**

●●● 04.12.2020 р. ВРУ прийнято Закон України «Про соціальну підтримку застрахованих осіб та суб'єктів господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (№1071), яким, зокрема, внесено зміни до абзацу третього частини першої статті 24 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», згідно з якими до страхового стажу при обчисленні пенсії, крім періоду отримання допомоги по безробіттю, зараховується і період отримання допомоги по частковому безробіттю, допомоги по частковому безробіттю на період карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

При цьому, відповідно до пункту 3 розділу II Закону №1071, особи, яким призначено пенсію в період з 1 квітня 2020 року до набрання чинності Законом №1071 (тобто, 10 грудня 2020 року), мають право на перерахунок (відповідно до їх заяви) пенсії для врахування до страхового стажу періоду одержання допомоги по частковому безробіттю, в т.ч. на період карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України.

Мінімальний і максимальний розміри пенсії

Термін дії	Мінімальний розмір пенсії (1 ПМ)*	Максимальний розмір пенсії (10 ПМ)**	Підстава
01.01.2021 р. - 30.06.2021 р.	1769 грн.*	17690 грн.	П. 3 ст. 27 та ст. 28 Закону N 1058
01.07.2021 р. - 30.11.2021 р.	1854 грн.*	18540 грн.	
01.12.2021 р. - 31.12.2021 р.	1934 грн.*	19340 грн.	П. 3 ст. 27 та ст. 28 Закону N 1058 п. 2 р. II Закону України від 03.10.2017 р. N 2148-VIII

• Закон N 1058 - Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" від 09.07.2003 р. N 1058-IV.

*За кожний повний рік страхового стажу понад у чоловіків 35 років, а у жінок 30 років страхового стажу пенсія за віком збільшується на 1 % розміру пенсії, обчисленої відповідно до ст. 27 Закону N 1058, але не більш як на 1 % мінімального розміру пенсії за

віком, передбаченого абз. 1 п. 1 ст. 28 Закону N 1058. Наявний в особи понаднормовий страховий стаж не може бути обмежений (п. 1 ст. 28 Закону N 1058, п. 2 р. II Закону України від 03.10.2017 р. N 2148-VIII).

** Обмеження максимального розміру пенсії (щомісячного довічного грошового утримання) максимальним розміром не поширюється на пенсіонерів, яким пенсія (щомісячне довічне грошове утримання) призначена до набрання чинності Законом України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 08.07.2011 р. № 3668-VI, тобто до 1 жовтня 2011 року (пункт 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» зазначеного Закону).

Розміри пенсійних виплат

◀ Починаючи з січня 2018 року для осіб, які досягли віку 65 років, мінімальний розмір пенсії за віком встановлюється у розмірі 40% мінімальної заробітної плати, визначеної законом про Держбюджет України на відповідний рік, за наявності у чоловіків 35 років, а у жінок 30 років страхового стажу (але не менше прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного законом). Такий перерахунок передбачений ч. 2 ст. 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Ст.8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» визначено, що у 2021 році місячний розмір мінімальної заробітної плати з 1 січня становить – 6000 грн., з 1 грудня - 6500 грн. Отже, мінімальна пенсійна виплата для вище зазначеної категорії громадян з 01.01.2021 року не може бути нижчою за **2400 грн.**, з 01.12.2021 – **2600 грн.**

◀ Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 01.04.2020 р. № 251 у разі, коли розмір пенсії, призначеної відповідно до Закону №1058 з урахуванням передбачених законодавством надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, сум індексації та інших доплат до пенсії (крім пенсії за особливі заслуги перед Україною) в осіб, які мають страховий стаж 35 років – у чоловіків, 30 років – у жінок, не досягає 2 100 грн., таким особам за рахунок коштів Державного бюджету здійснюється доплата до пенсії у сумі, що не вистачає до зазначеного розміру.

◀ Для осіб, які досягли 80 років і більше, при наявності у них не менше 25 років страхового стажу у чоловіків, 20 років у жінок, виплачується щомісячна компенсаційна виплата у розмірі до 500 грн. у межах розміру середньої заробітної плати в Україні, з якої сплачено страхові внески та яка враховується для обчислення пенсії за 2019 рік (9 205 грн., а з 1 березня 2021 року – у межах розміру середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески та яка враховується для обчислення пенсії за 2020 рік.

При цьому, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 01.04.2020 р. № 251, зазначеним особам, які отримують пенсію, призначену відповідно до Закону №1058 з урахуванням страхового стажу, у чоловіків 25 років, у жінок – 20 років страхового стажу, у яких розмір пенсійних виплат з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги, сум індексації, щомісячної компенсації у разі втрати годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, інших доплат до пенсій, встановлених законодавством (крім пенсій за особливі заслуги перед Україною), не досягає 2 600 грн., таким особам надається доплата до пенсії в сумі, що не вистачає до зазначеного розміру (постанова Кабінету Міністрів України від 01.04.2020 р. № 251).

◀ З 1 липня 2021 р. для осіб, яким виповнилося 75 років до досягнення 80-річного віку, у яких щомісячний розмір пенсійних виплат з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги, сум індексації, щомісячної компенсації у разі втрати годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, інших доплат до пенсій,

встановлених законодавством, не досягає розміру середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески та яка враховується для обчислення пенсії за 2020 рік, встановлюватиметься щомісячна компенсаційна виплата в розмірі до 400 грн. у межах зазначеного розміру.

Зазначеним особам, які отримують пенсію відповідно до Закону №1058, мають страховий стаж чоловіки 25 років, жінки 20 років, і в яких після встановлення зазначеної вище щомісячної компенсаційної виплати з урахуванням всіх підвищень, надбавок та інших доплат до пенсії (крім пенсії за особливі заслуги перед Україною) не досягає 2 500 грн., то таким особам надаватиметься доплата до пенсії в сумі, що не вистачає до зазначеного розміру (постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 р. № 849 «Деякі питання підвищення пенсійних виплат для окремих категорій осіб у 2021 році та в подальшому»).

◀ Особам, на яких поширюється дія Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці», та працівникам, зайнятим повний робочий день під землею, обслуговуванням зазначених осіб, які відпрацювали на підземних роботах не менш 15 років чоловіки та 7,5 року жінки за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим Кабінетом Міністрів України, мінімальна пенсія за віком встановлюється незалежно від місця останньої роботи у розмірі 80 відсотків заробітної плати (доходу) застрахованої особи, визначеної відповідно до статті 40 Закону №1058, з якої обчислюється пенсія, але не менш як три розміри прожиткового мінімуму, встановленого для осіб, які втратили працездатність: з 1 січня – 5 307,00 грн., з 1 липня – 5 562,00 грн., з 1 грудня – 5 802,00 грн. (частина перша статті 28 Закону №1058).

Перерахунки пенсій

Індексація пенсій

Законом України від 01.10.2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» скасовано індексацію пенсій, яка проводилась відповідно до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення». У подальшому пенсії індексуватимуться відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Починаючи з 2019 року індексація (підвищення) раніше призначених пенсій, відповідно до **ч. 2 ст. 42** Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», проводитиметься раз на рік шляхом збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, та який враховується для обчислення пенсії.

Автоматичне (для всіх пенсіонерів без їх звернення) щорічне підвищення (індексація) пенсій у 2021 році має проводитися шляхом збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, яка застосована для обчислення пенсії, на коефіцієнт, що відповідає 50% показника зростання споживчих цін за попередній рік та 50% показника зростання середньої заробітної плати, з якої сплачено страхові внески, за три календарні роки, що передують 2021 року (тобто за 2018-2020 р.р.), порівняно з трьома календарними роками, що передують 2020 року (тобто за 2017-2019 р.р.), (частина друга статті 42 Закону №1058). Конкретний розмір та порядок такого збільшення визначатимуться за рішенням Кабінету Міністрів України (за попередніми розрахунками такий коефіцієнт становитиме орієнтовно 1,1). Законом №1058 не визначено коли проводиться індексація пенсій, проте Порядком її проведення, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 р. № 124, передбачено, що вона проводиться щороку з 1 березня.

Перерахунок пенсій працюючим пенсіонерам

Пенсіонери, які після призначення (перерахунку) пенсій продовжували працювати та набули не менше 24 місяців страхового стажу, мають право звернутися до територіальних управлінь Пенсійного фонду України із заявою для проведення відповідного перерахунку пенсії. Обчислення страхового стажу, який дає право на перерахунок пенсії, здійснюється не раніше дня, що настає за днем, по який обчислено страховий стаж під час призначення (попереднього перерахунку) пенсії, за даними, наявними в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Також потрібно звернути увагу, що запровадження з початку 2021 року єдиної щоквартальної звітності з єдиного внеску та податку на доходи фізичних осіб (замість щомісячної) позначиться на строках звернення за перерахунком пенсії та його проведення. Адже дані про страховий стаж та заробітну плату у реєстрі застрахованих осіб відобразатимуться не раніше середини наступного кварталу. На момент звернення за перерахунком, як це було раніше, у реєстрі застрахованих осіб може не бути даних про те, що особа відпрацювала 24 місяці страхового стажу, у зв'язку з чим органи Пенсійного фонду відмовлятимуть у прийомі заяви на перерахунок пенсії, і рекомендуватимуть звернутися пізніше, коли така інформація відобразиться у зазначеному реєстрі.

Стосовно автоматичного перерахунку пенсії з 1 квітня, який провадиться за умови наявності 24 місяців страхового стажу після призначення (попереднього перерахунку пенсії) станом на 1 березня ц.р., то зазначений перерахунок і надалі провадитиметься без звернення пенсіонера на найбільш вигідних умовах, тобто з урахуванням стажу після призначення (перерахунку) пенсії, або з урахуванням стажу та заробітної плати після призначення (перерахунку) пенсії (абзац п'ятий частини четвертої статті 42 Закону №1058).

У 2021 році автоматичний перерахунок пенсій, за інформацією Мінсоцполітики, наданої на запит Федерації профспілок України, з урахуванням термінів надходження квартальної звітності із сплати єдиного внеску, провадитиметься у травні-червні, з датою перерахунку з квітня місяця, тобто із проведенням відповідної доплати.

Обчислення страхового стажу, який дає право на перерахунок пенсії відповідно до цієї статті, здійснюється не раніше дня, що настає за днем, по який обчислено страховий стаж під час призначення (попереднього перерахунку) пенсії.

!!! Дія цієї частини не поширюється на пенсіонерів, яким призначено пенсію за вислугу років на умовах, передбачених Законом України "Про пенсійне забезпечення", та які не досягли віку, встановленого ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Перерахунок пенсій у разі збільшення прожиткового мінімуму

Відповідно до **ч. 3 ст. 42** Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», у разі збільшення розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, підвищується розмір пенсії (крім пенсіонерів, які працюють (провадять діяльність, пов'язану з отриманням доходу, що є базою нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування). Перерахунок пенсії проводиться з дня встановлення нового розміру прожиткового мінімуму. Пенсіонерам, які працюють (провадять діяльність, пов'язану з отриманням доходу, що є базою нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування), після звільнення з роботи або припинення такої діяльності пенсія перераховується з урахуванням прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність/мінімальної

заробітної плати, визначених законом на дату звільнення з роботи або припинення такої діяльності. Упродовж 2021 року таке підвищення пенсій провадитиметься двічі: з 1 липня та з 1 грудня.

При збільшенні розміру прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб відповідно зростають розміри пенсій та надбавок, які визначаються виходячи з прожиткового мінімуму:

- пенсії за особливі заслуги;
- мінімальні пенсійні виплати ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань;
- державна соціальна допомога на догляд;
- мінімальні розміри пенсій учасникам бойових дій та особам з інвалідністю;
- мінімальні пенсії для пенсіонерів – військовослужбовців та у зв'язку з втратою годувальника, які призначені членам їх сімей,
- надбавки на утриманців відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» тощо.

Не підвищуються, а залишаються у раніше призначеному розмірі підвищення (надбавки) до пенсій, зокрема:

- дітям війни (66,13 грн.);
- особам, які проживають у гірських населених пунктах (розмір пенсії збільшується на 20%);
- на утриманців (150,00 грн. – до пенсій, призначених відповідно Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»);
- громадянам, які необґрунтовано зазнали політичних репресій і згодом були реабілітовані - в розмірі 54,40 грн., а членам їх сімей, яких було примусово переселено, - 43,52 грн;
- громадянам, віднесеним до відповідних категорій потерпілих від Чорнобильської катастрофи: розміри додаткової пенсії, щомісячна компенсація сім'ям за втрату годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи (у розмірах, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. №1210).

Вид пенсійної виплати	Розмір пенсійної виплати (грн.) (у % до прожиткового мінімуму (ПМ), встановленого для непрацездатних осіб)		
	з 1 січня	з 1 липня	з 1 грудня
Мінімальна пенсія за віком (для непрацюючих)	1769,00	1854,00	1934,00
Мінімальна пенсійна виплата особам з інвалідністю	1769,00	1854,00	1934,00
Мінімальний розмір пенсії у разі втрати годувальника:			
на одного утриманця (100% ПМ)	1769,00	1854,00	1934,00
на двох утриманців (120% ПМ)	2122,80	2320,80	2320,80
на трьох і більше утриманців (150% ПМ)	2653,50	2781,00	2901,00
Мінімальний розмір пенсії у разі втрати годувальника з числа військовослужбовців (два прожиткові мінімуми для непрацездатних осіб)	3538,00	3708,00	3868,00
Мінімальні пенсійні виплати для осіб з інвалідністю внаслідок війни та учасників			

бойових дій: 1 групи (650% ПМ) 2 групи (525 % ПМ)	11498,50 9287,25	12051,00 9733,50	12571,00 10153,50
<i>Особам з інвалідністю внаслідок війни 2 групи, із числа учасників бойових дій у період Другої світової війни яким виповнилося 85 років (650% ПМ)</i> 3 групи (360 % ПМ)	11498,50	12051,00	12571,00
<i>Особам з інвалідністю внаслідок війни 3 групи, із числа учасників бойових дій у період Другої світової війни яким виповнилося 85 років (650% ПМ)</i> учасники бойових дій (165 % ПМ)	6368,40	6674,40	6962,40
<i>Учасникам бойових дій у період Другої світової війни, яким виповнилося 85 років (650% ПМ)</i>	11498,50	12051,00	12571,00
<i>Учасникам бойових дій у період Другої світової війни, яким виповнилося 85 років (650% ПМ)</i>	2918,85	3059,10	3191,10
	11498,50	11128,00	12571,00
Підвищення для осіб з інвалідністю внаслідок війни та учасників бойових дій:			
1 групи (50% ПМ) 2 групи (40% ПМ) 3 групи (30% ПМ) учасники бойових дій (25% ПМ)	884,50 707,60 530,70 442,25	927,00 741,60 556,20 463,50	967,00 773,60 580,20 483,50
особам з інвалідністю внаслідок війни II і III груп з числа учасників бойових дій у період Другої світової війни, яким виповнилося 85 років і більше (50% ПМ)	884,50	927,00	967,00
Підвищення учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни (20% ПМ)	353,80	370,80	386,80
Підвищення іншим учасникам війни (15% ПМ)	265,35	278,10	290,10
Підвищення жертвам нацистських переслідувань (особам з інвалідністю) 1 групи (50% ПМ) 2 групи (40% ПМ) 3 групи (30% ПМ)	884,50 707,60 530,70	927,00 741,60 556,20	967,00 773,60 580,20
Мінімальні пенсійні виплати учасникам ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС інвалідам: 1 групи (285 % ПМ)	5041,65	5283,90	5511,90

2 групи (255 % ПМ)	4510,95	4727,70	4931,70
3 групи (225 % ПМ)	3980,25	4171,50	4351,50
іншим особам, щодо яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою:			
1 групи (150 % ПМ)	2653,50	2781,00	2901,00
2 групи (125 % ПМ)	2211,25	2317,50	2417,50
3 групи (110 % ПМ)	1945,90	2039,40	2127,40
дітям з інвалідністю (100% ПМ)	1769,00	1854,00	1934,00
Мінімальний розмір пенсії шахтарів відповідно до Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» (у розмірі 80 % зарплати особи, визначеної відповідно до статті 40 Закону №1058, з якої обчислюється пенсія, але не менш як три розміри прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб)	5307,00	5562,00	5802,00
Доплата на одного утриманця до пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок травми чи профзахворювання відповідно до Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» (100% ПМ).	1769,00	1854,00	1934,00
Надбавка до пенсій особам, які мають статус «Почесний донор України» та «Почесний донор СРСР» 10% ПМ**	218,90 (2189,00)	2259,40 (2294,00)	239,30 (2393,00)
Підвищення пенсій за особливі заслуги перед Україною у розмірах, визначених наказом Мінсоцполітики від 27.12.2017 №2054	20%-40% від ПМ 1769,00	20%-40% від ПМ 1854,00	20%-40% від ПМ 1934,00

*** Особи, яким надано статус Почесний донор України, мають право на отримання надбавки до пенсії у розмірі 10 % від затвердженого прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць (стаття 13 Закону "Про донорство крові і її компоненти").*

◀ Портал електронних послуг забезпечує єдину точку доступу до інформаційно-довідкових ресурсів для отримання повної інформації по електронних послугах, які реалізують технології віддаленого обслуговування населення через «особистий кабінет».

◀ Якщо користувач має електронний кваліфікований підпис або банківську картку, то він має можливість створити особистий кабінет, зареєструвавшись на порталі електронних послуг, де накопичується вся інформація про нього в реєстрі застрахованих осіб: весь стаж, починаючи з 2000 року, вся заробітна плата з розбивкою по місяцях (та в розрізі організацій, якщо змінювалось місце роботи), яка офіційно отримувалась користувачем, страховий стаж, який обліковується з 2004 року, оскільки тільки тоді

вступив у дію Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Тобто застрахована особа має можливість отримати онлайн довідки ОК-5, ОК-7, подати анкету для внесення змін до Реєстру застрахованих осіб, сформувавши запит для підготовки паперових документів, дані з Електронного реєстру листків непрацездатності, подати звернення (питання, пропозиція, скарга, клопотання тощо), записатись на прийом.

◀ Кваліфікований електронний підпис (далі – ЕЦП) можна отримати у відокремленому пункті реєстрації Акредитованого центру сертифікації ключів Інформаційно-довідкового департаменту ДФС державної фіскальної служби, заповнивши заяву. ЕЦП безкоштовно надають своїм клієнтам і деякі банки разом з банківськими картками, на сьогодні такі угоди укладені з 19 банками.

◀ З липня 2020 року Пенсійний фонд України впровадив нову сервісну послугу – автоматичне призначення пенсії. Пенсія призначається автоматично при досягненні пенсійного віку. При цьому немає необхідності додатково звертатись та особисто відвідувати органи Пенсійного фонду. Сервіс дозволяє надати всю необхідну для призначення пенсії інформацію завчасно та провести перевірку наявних у Пенсійному фонді даних. Послуга надається засобами вебпорталу з використанням кваліфікованого електронного підпису (КЕП). Користувач, який не є пенсіонером та який авторизувався на вебпорталі Фонду за допомогою КЕП:

– заповнює атрибути анкети (заяву; загальні дані; дані документу, що посвідчує особу; адресу проживання та реєстрації; дані щодо обраного способу виплати призначеної пенсії та отримання пенсійного посвідчення);

– додає скановані копії документів (обов'язкові та ті, які вважає за необхідне надати) для підтвердження його права на певні доплати та пільги);

– підписує анкету – заяву КЕП та надсилає її до органу Фонду.

За результатами опрацювання анкети – заяви користувач отримає інформацію про автоматичне призначення пенсії, дату такого призначення та розмір пенсії за допомогою СМС повідомлення, засобами вебпорталу та через мобільний додаток.

Ця онлайн-послуга особливо актуальна у зв'язку з поширенням коронавірусної інфекції, адже виключає особисті контакти, а отже, запобігає поширенню інфекції.

Прийнято Закон про перехід на електронні трудові книжки

5 лютого 2021 року ВРУ прийнято Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі» (законопроект № 3623), яким запроваджено електронні трудові книжки і можливість автоматичного призначення пенсії. Закон набирає чинності через три місяці з дня його опублікування, крім пункту 4 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» (стосовно обов'язку Кабміну привести акти у відповідність), який набирає чинності з дня опублікування цього Закону.

Установлено, що включення Пенсійним фондом України до реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування

відсутніх відомостей про трудову діяльність працівників здійснюється протягом п'яти років з дня набрання чинності цим Законом на підставі відомостей, поданих страхувальником або застрахованою особою у порядку та строки, встановлені Пенсійним фондом України за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення, та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері трудових відносин.

Після завершення цих робіт наявні трудові книжки видаються працівникам особисто під підпис.

Власник або уповноважений ним орган зобов'язаний видати належно оформлену трудову книжку працівнику, з яким укладено трудовий договір до набрання чинності цим Законом та який звільняється до завершення процедури включення до реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування відсутніх відомостей про трудову діяльність, у день звільнення. Встановлено, що до завершення включення до реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування відсутніх відомостей про трудову діяльність працівників дані трудової книжки використовуються для врахування відомостей про трудову діяльність за період до набрання чинності цим Законом.

Страховий стаж будуть обчислювати за даними реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, а за періоди, в тому числі даними про трудову діяльність працівників, внесених відповідно до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», а за які не внесені дані до реєстру, — у порядку та на умовах, передбачених законодавством, що діяло раніше.

Автоматично пенсія (без звернення особи) призначатиметься з дня, що настає за днем досягнення пенсійного віку, крім випадків відсутності в системі відомостей про страховий стаж, необхідний для призначення пенсії за віком при досягненні пенсійного віку.

Вважатиметься, що застрахована особа виявила бажання одержувати пенсію з більш пізнього віку, якщо:

- документи про страховий стаж не подані протягом трьох місяців з дня досягнення застрахованою особою пенсійного віку;
- особа, якій пенсія за віком, призначається автоматично, протягом трьох місяців не повідомила територіальний орган Пенсійного фонду про обраний нею спосіб виплати пенсії, у тому числі через особистий електронний кабінет на вебпорталі електронних послуг Пенсійного фонду.

Розмір штрафів для роботодавців за порушення законодавства про працю

Постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2013 року № 509, затверджено Порядок накладення штрафів за порушення законодавства про працю та зайнятість населення, згідно з яким роботодавці несуть відповідальність відповідно до вимог ст. 265

Відповідальність юридичних осіб настає у випадку:

– фактичного допуску працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, та виплати заробітної плати (винагороди) без нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податків – у десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення (з 1.01.2021 – 60 000 грн., з 1.12.2021 – 65 000 грн.), до єдинників-роботодавців групи 1-3 застосовується попередження.

Повторне порушення протягом 2-х років з дня виявлення порушення – у тридцятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення (з 1.01.2021 – 180 000 грн., з 1.12.2021 – 195 000 грн.);

– порушення встановлених строків виплати заробітної плати працівникам, інших виплат, передбачених законодавством про працю, більш як за один місяць, виплата їх не в повному обсязі - у трикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення (з 1.01.2021 – 18 000 грн., з 1.12.2021 – 19 500 грн.);

– недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці (наприклад, за неоплату роботи в нічний час, роботу у вихідний або святковий день, понадурочну роботу та інші питання оплати праці) – у двократному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення (з 1.01.2021 – 12 000 грн., з 01.12.2021 – 13 000 грн.);

– недотримання встановлених законом гарантій і пільг працівникам, які залучаються до виконання обов'язків, передбачених законами «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про альтернативну (невійськову) службу», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» – у чотирьохкратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення (з 1.01.2021 – 24 000 грн, з 1.12.2021 – 26 000 грн), а до юридичних осіб і ФОП, які використовують найману працю та є платниками єдиного податку 1 – 3 групи, – попередження;

– недопущення до проведення перевірки з питань додержання законодавства про працю, створення перешкод у її проведенні – у трикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення (з 1.01.2021 – 18 000 грн., з 1.12.2021 – 19 500 грн.);

– недопущення роботодавцем фахівців Держпраці до перевірки з питань фактичного допуску працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, та виплати заробітної плати (винагороди) без нарахування та сплати єдиного внеску на

загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податків; розмір штрафу в цьому випадку складе шістнадцять розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення (з 1.01.2021 – 96 000 грн., з 1.12.2021 – 104 000 грн.);

– порушення інших вимог трудового законодавства, крім передбачених абзацами другим – п'ятим частини другої статті 265 КЗпП – у розмірі мінімальної заробітної плати (з 1.01.2021 – 6 000 грн., з 1.12.2021 – 6 500 грн., за повторне порушення протягом року з 1.01.2021 – 12 000 грн., з 1.12.2021 – 13 000 грн.).

У разі сплати юридичною особою 50 % розміру штрафу протягом 10 банківських днів з дня вручення постанови про накладення штрафу за порушення вимог ст. 265 КЗпП така постанова вважається виконаною.

У разі виконання припису Держпраці та усунення виявлених порушень, передбачених абз. 4 – 6, 9 ч. 2 ст. 265 КЗпП, у визначені приписом строки заходи щодо притягнення до відповідальності не застосовуються.

**Інформація підготовлена на підставі нормативно-правових актів України, роз'яснень Міністерства соціальної політики та інших органів виконавчої влади і носить інформаційний характер. Протягом 2021 року окремі показники можуть бути змінені.*

**Відділ соціально-економічних,
правових питань та охорони
праці Об'єднання профспілок
Харківської області**

Завідувач відділу Гриценко Н.О., 731-15-07